

ПРОБЛЕМИ ТА НЕОБХІДНІ УМОВИ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ

Зовнішня середовище підприємств характеризується високим ступенем динамічності та невизначеності, що є необхідною передумовою для пошуку нових методів забезпечення успішного довгострокового функціонування. В цих умовах підприємство має постійно розвивати свій стратегічний потенціал та формувати та забезпечувати стійкі та довготривалі конкурентні переваги, адже тільки вони є найбільш ефективні у підтриманні конкурентних позицій. Розвиток цих переваг потребує в більшості випадків суттєвих інвестицій та достатніх часових ресурсів. Одним із засобів формування таких переваг є запровадження інновацій, бо це є найважливішим моментом у досягненні підприємством сталої конкурентної позиції на ринку у довгостроковій перспективі.

Інноваційний розвиток підприємства, на думку Адаменко О. – це діяльність підприємства, що спирається на постійний пошук нових методів та засобів задоволення споживацьких потреб та підвищення ефективності господарювання; розвиток, що передбачає розширення меж інноваційної діяльності та впровадження інновацій в усі сфери діяльності підприємства [1]. Інноваційний розвиток має декілька напрямків, зокрема техніко-економічний, соціальний та організаційний розвиток. Техніко-економічний розвиток – процес переходу на новий, сучасний, якісний техніко-економічний рівень завдяки удосконаленню техніко-технологічної бази виготовлення продукції (послуг). Основними напрямками техніко-економічного інноваційного розвитку підприємства є: впровадження прогресивних технологій, оновлення фізично зношених та морально застарілих виробничих фондів, підвищення якості виготовлення продукції (надання послуг), удосконалення виробничої системи управління, впровадження ресурсозберігаючих технологій тощо [2].

Соціальний розвиток підприємства, основою якого є працівники організації, базується на введенні інноваційних методів управління персоналу, зокрема шляхом реалізації обов'язкових та добровільних соціальних програм. Організаційний розвиток – організований процес, що спрямований на удосконалення окремих сторін діяльності організації та раціоналізацію її внутрішніх структур, шляхом упорядкування в часі та просторі трудових, виробничих та соціальних процесів [3].

Отже, розвиток проявляється в результаті суперечливих, взаємовиключаючих тенденцій, що зумовлені змінами таких факторів: зовнішнього (соціально-економічні, політичні, правові тощо) та внутрішнього середовища (зміна принципів управління, технічна переоснащеність тощо). Це постійний процес, що дозволяє підприємству пристосуватися до сучасного мінливого середовища. Тому пропонується наступне авторське визначення дефініції «Інноваційний розвиток підприємства» – це процес цілеспрямованого, послідовного, закономірного переходу підприємства до бажаного стану, шляхом виростання нових методів та засобів реалізації його інноваційного потенціалу, що базується на використанні інновацій, структурних та технологічних перетворень відповідно до обраної траєкторії досягнення його стратегічних цілей.

Підприємницька діяльність суб'єктів господарювання, яка є інноваційно спрямованою дозволяє зміцнити ринкову позицію підприємства та підприємців, сформувати конкурентні переваги та впливає позитивно на економічний розвиток країни. Однією із форм інноваційного розвитку є інноваційне підприємництво, яке являє собою вид діяльності, спрямований на створення нового попиту на продукти, технології, послуги, що супроводжується формуванням відповідних новітніх методів організації виробництва та управління, комерційного використання нововведень [4]. Одним із його проявів є впровадження суб'єктами підприємництва інновацій.

В Україні інноваційна активність промислових підприємств знаходиться на незадовільному рівні, який не досягає навіть мінімального значення серед європейських країн, а якщо порівнювати з країнами лідерами інноваційного розвитку, то розрив становить біля 5 разів. Крім того, інноваційне підприємництво не набуло рис повноцінної складової інноваційної сфери країни та має низку протиріч та обмежень. Для усунення цієї проблеми потрібно приділяти значну увагу розвитку інноваційного підприємництва шляхом формування інноваційного активного покоління підприємців, які здатні мислити креативно та запроваджувати інноваційні проекти, цікаві навіть зарубіжним інвесторам. У цьому разі буде формувати ефективний механізм запровадження інноваційного підприємництва, який нарешті прискорить процес інноваційного розвитку України та пришвидшить темпи розвитку інноваційної діяльності загалом.

Величезною перешкодою на шляху розвитку інноваційної діяльності в Україні є безпосередньо законодавча база. Не зважаючи на існуючу нормативну базу в країні, розвиток інноваційної діяльності повільний. Вагомим недоліком законодавства України є нескоординованість законодавчих актів між собою та їх невідповідність економічній ситуації в країні. Тож необхідно зазначити основні причини цього гальмування [5]: відсутність джерел фінансування та високої ризику; орієнтованість на короткотермінову окупність; недостатня кількість науково-інноваційних організаційних структур; не достатні обсяги міжнародних науково-технічних програм та проектів співробітництва; недосконала законодавча база, що регулює інноваційну діяльність; опір змінам, що призводить до зміни статусу; недостатній професійний рівень інноваторів, недосконала система мотивації та стимулювання творчої праці; відплив наукових працівників.

Сучасний стан інноваційної діяльності є наслідком відсутності стратегічного бачення та послідовної політики щодо змінення Україною типу власного розвитку на інноваційний. Тому саме інноваційне підприємництво як форма прояву інноваційної моделі розвитку України має стати вирішальним фактором у відбудові нового українського суспільства, яке базується на економіці знань та інтелектуальних ресурсах й капіталі. Крім того, залучення венчурного капіталу для фінансування інноваційного підприємництва стане важливим інструментом підтримки малого та середнього бізнесу, який на сьогодні користується переважно обмеженими власними фінансовими ресурсами, що є одним із чинників не такого швидкого темпу їхнього розвитку, який міг би бути в українських підприємств.

Успішному розвитку інноваційного підприємництва будуть сприяти наступні фактори на рівні країни:

розроблення довгострокової та послідовної інноваційної стратегія розвитку країни з чітко сформульованими, не тільки цілями та завданнями, а результатами та зрозумілим і прозорим механізмом їхнього досягнення;

інтеграція співробітництва між приватними, державними, дослідницьким та освітніми сферами шлях формування різноманітних форм партнерства;

надання державної підтримки та фінансування потенційно інноваційним підприємствам;

створення сприятливих умов для здійснення інноваційної діяльності та формування попиту на інновації,

підтримка малого бізнесу та його залучення до інноваційної діяльності;

розвиток програм комерціалізації інновацій та трансферу технологій;

залучення іноземних інвестицій;

удосконалення існуючого законодавства щодо закріплення прав інтелектуальної власності;

забезпечення на державному рівні високої якості освітнього процесу;

залучення іноземного досвіду успішного розвитку інноваційних систем розвинених країн.

на рівні регіонів:

стимулювання розвитку венчурного підприємництва, залучення ризикового капіталу до фінансування інноваційного бізнесу;

створення регіональних умов для зростання чисельності підприємницьких структур, особливо малих та середніх підприємств, які спроможні швидко адаптуватися до вимог зовнішнього середовища.

на рівні суб'єктів господарювання:

формування бізнес-інкубаторів при університетах, з метою допомоги при реалізації інноваційних проектів та ідей;

формування консультаційних, інформаційних центрів щодо можливості подальшої реалізації інновацій підприємствами;

пільгове кредитування та зниження податкового навантаження на підприємств, які запроваджують інноваційні проекти.

Тому, в умовах формування інноваційної інфраструктури в Україні важливим моментом буде сприяння інноваційному підприємництву на регіональному рівні шляхом формування посередництвом структур. Ключовою функцією яких повинні бути підтримка інноваційного підприємництва у вищих навчальних закладах та наукових установах; сприяння залученню коштів для розвитку вітчизняних інноваційних підприємств. Для сталого розвитку України необхідно забезпечити сприятливі умови для створення та функціонування інноваційно активних суб'єктів підприємництва та залучення вітчизняних та іноземних інвесторів. Саме тоді, проблеми, які гальмують розвиток інноваційного підприємництва будуть вирішені. Таким чином, основою української інноваційної конкурентоспроможності повинен стати людський капітал, з його знання та здатністю створювати, реалізовувати та продукувати інновації. Саме тому, інноваційний потенціал має стати вагомим чинником економічного зростання України.

Список літератури

- [1] О. А. Адаменко, "Концептуальні засади інноваційного розвитку підприємств", Наукові праці Національного у-ту харчових технологій, № 35, с. 5-10, 2010.
- [2] Т. О. Пожуєва, "Інноваційний розвиток підприємства в конкурентному середовищі", Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності, № 1(2), с. 103-106, 2013.
- [3] І. В. Амеліна, " Концептуальні основи організаційного розвитку підприємств в сучасних умовах ", Управління проектами та розвиток виробництва, № 2(26), с. 65-71, 2008.
- [4] В. М. Гриньова, О. В. Козирева, Соціально-економічні проблеми інноваційного розвитку підприємств: монографія. Харків, Україна: ІНЖЕК, 2006.
- [5] В. О. Сизоненко, Формування і розвиток національної системи підприємництва: теоретико методологічні аспекти і механізми реалізації: монографія. Київ, Україна: Київський університет, 2004.